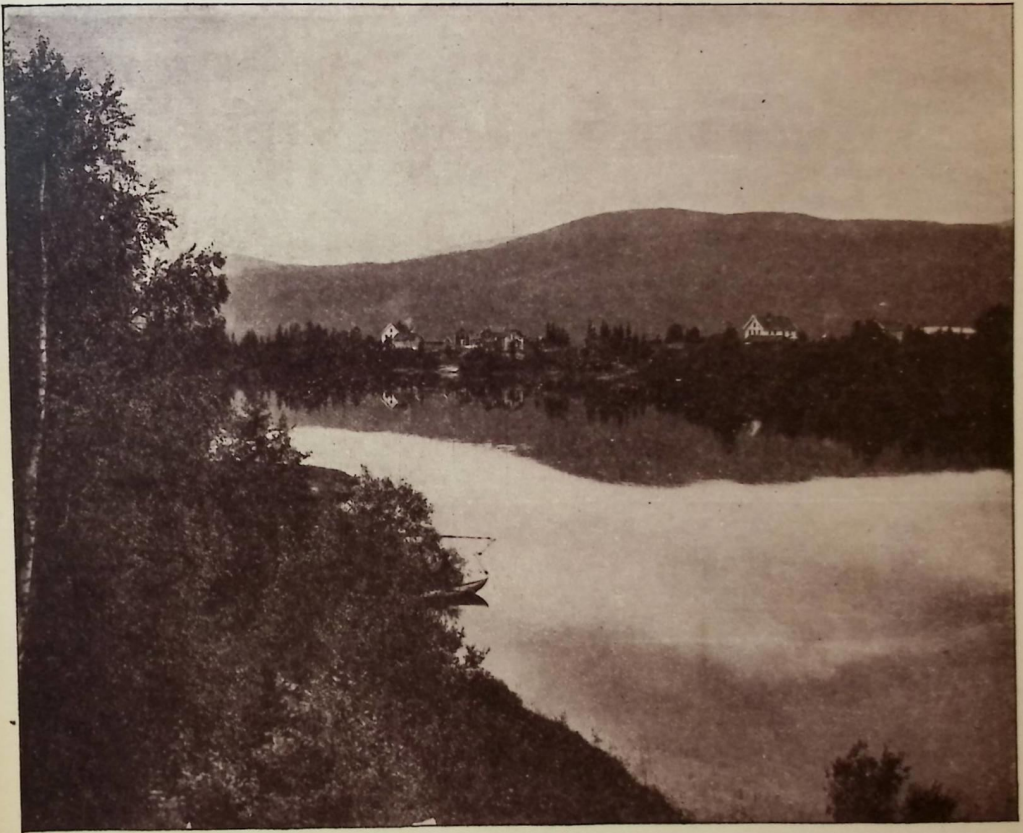

Tilhæf
Ringerikes Museum

Jul på Ringerike

1925

FRA NÆSI ÅDAL

Pris kr. 1.00

UTGITT AV RINGERIKES UNGDOMSLAG

Ful på Ringerike

1925

Redaktion:

E. Viker - T. Krogsrud

Hans Johnsrud

DRAMMEN
J. Steenberg & Co. Boktrykkeri
1925

G n n h o l d

Med vandringsstaven i hånd

Au sogneprest Erling Tobiassen

Fra gamle dager

Au Anders Houde

Slegtsminner

Au Sara Moe

Med A. Munchs gravvers ved red.

Per Abrahamsen (Hoppop)

(Efter Marie Oderaas optegnelser ved T. Krogstrup)

Da halvord Klemmetstad skjøt sin første tiur

Au Sign. Simensen

Til A. C. Svarstads portrett

Au E. Vikør

Alterdugen

Au Sinar Dokken

Musikk-instruktør, løytnant Wilh. Gonnæs

Au E. Vikør

Tyristrand ungdomslag

Au et medlem

En Pandalstur

Au T. Krogstrup

Skiløperen Eiling Bekken fra Soknedalen

Au E. Vikør

En gammel bygdeviser fra Tyristrand

Ved H. Johnsrud

Utvandrere

Au Hans Johnsrud

Småstykker

Au E. Vikør

VIKER KIRKE I ÅDAL

Med vandringsstaven i hånd.

Av sogneprest Erling Tobiassen.

„La os dog gå like til Betlehem“.

Det stormer ikke av liv gjennom Betlehems gater. Livet hviler mellom de lave, hvite hus. Ingen stempler arbeider og ingen maskiner gjør dagens timer lange. Ved kveld er det skritt i gatene av menn som kommer fra åker og eng, mens morbærtrærne suser og den stille by drømmer mot natt. Men dypt i kirkekrypten brenner de mange guldunge lamper ved dag og ved nat, og minnene våger ved det hellige sted hvor Jesus Kristus blev født av jomfru Maria.

Vanligvis hviler byen i stille ro. Men julekvelden stiger Betlehem av glemselen, og verden over står i den hellige kveld mennesker med vandringsstaven i hånd og ser langt mot den stille by. Da toner det i den hellige natt av pilgrimssang fra de mange vandrere som er på vei mot Betlehem. For de fattige hyrder har fått stort følge. Først kom vismenn fra Østen og siden kom gresk ung-

dom. Men senere er de vedblitt å komme fra slekt og til slekt. Middelalderens barn løftet sine korsmerker og gikk veien i hær og flokk. Siden lærte Luther oss at til Betlehem kan vi bare gå enkeltvis og ensomme — og slik letet vi oss veien frem idag — for at gå inn til julebarnet er ett med å møte Gud.

Derfor stanser de mange vandringsmenn derinne, hvor Maria løfter sitt barn på fang. Og de kan stanse der. For der i det laveste bor den høieste, i de fattigste kluter er gjemt mere enn all verdens rikdom. Fra Betlehemsstallen er himmelstigen bygget for alle slekter. Av julenattens under er stadig nye under grodd frem, og stjernen som steg over jord hin hellige natt, har stadig øket sin glans når annet bleknet og sank i grus.

Det sker også idag underfulde ting innved Betlehemsstribben. Stort er det at se at der møtes

nu Østen og Vesten, og som de vise menn ofrer de sine gaver i tjenesten av Jesus Kristus. Østen bringer sitt Mariasind med de store dybder i sjelene som er vokset frem i meditationens stilhet. Vesten gir sin sterke hånd og den vilje til fremgang og vekst som hører handlingens og solnedgangens menn til. Stort er det at se at hennerne finner hverandre over grensene fordi Jesus Kristus har mildnet hjerterne hos granner. Men størst er alltid det som den ensomme vandrer kan finne, fordi julens barn gav mennesket det høyeste verd.

Vi går og leter etter mening i et liv hvor nye gåder fødes av de gamle gåders skjød. Vi går og leter etter vei hvor tvils skodde og motgangs mørke har leiret sig. Men lyset i Betlehemsstallen skinner over veien inn til de mange gåders store løsning. For livet er Kristus, og livsmeninngen, det er Han.

Vi går og bærer på ufred i vore hjerter, fordi synden leker med oss og fører oss dit vi ikke vil. Men julebarnets øine lyser mot oss og det synger i julenat en sang om frelse for hver den som er tynget av sine synder. Og åpner vi våre hjer-

ter for englesangen, da eier vi tilgivelsen og er barn av den store glede.

Derfor tar vi vandringsstaven i hånd og går mot Betlehem. Snart kan veien gå i sol og snart må vi arbeide oss frem mot snødrev. De kloke kan smile av oss. Men vår trøst er at anelsen alltid nådde dypere inn enn tanken. Mennene ved kjøttgrytene kan trekke på skuldrene av oss. Men vi vet at de som stod op og vandret fant sitt Kanaan. Og Betlehems krybben løfter sig frem som et Nebo bjerg. Da ser vi ut over livet og ser Guds hånd i det som vokser og visner. Da ser vi inn i det evige og vet at Guds hener engang bærer helt frem. Så sitter vi i favntaket mellom jord og himmel og holder jul, mens himmelstigen bygger sig op for oss i Jesus Kristus. Og vi hilser hverandre med ord fra en vandringsmann:

Hold ut, du stjernepilgrim,
hold ut til Betlehem.
Du er på vei til lykken,
du er på veien hjem.

ERLING TOBIASSEN.

= = = *Fra gamle dager* = = =

Omkring året 1806 bygslet Knut Knutsen en liten plass under gården Opsal på Tyristranden. Den kaltes Slepå eller Slepakleiva. Det blev fortalt, at Knut var fra Valdres og kom hit som tjenestegutt.

Så blev han gift og bygselmann. Kona og han ryddet og braut op jorden. Nevenyttig var han, så han med egen hjelp fikk bygd de nødvendige husene. Men så kom krigen, og Knut måtte som så mange andre forlate hjem og hustru og barn, for fedrelandet trengte ham.

Det var ikke greit for dem som satt igjen hjemme, mor og de to små. De hadde intet annet å leve av enn det som den vesle jordveien gav dem, og da uår støtte til, blev nøden enda større. Hun måtte gjøre alt arbeide, både så og høste. Når kornet var kommet i hus, måtte hun stå på låven og treske med sliren, derefter renske kornet og med posen på nakken gå til kverna og få det malet. Så gikk hun op i skogen og fant bark og mose, som også blev malet og blandet i kornmjølet. Det var hårde tider!

Engang kom Knut hjem med 3 ukers permi-

sjon. Men da 2 uker var gått, fikk han ilbud om å dra i felten igjen. Han var med i 3 slag, jeg vet ikke nøie hvor det var; men jeg hugser min mor sa, at han var med ved Lier.

Knut kom uskadd hjem igjen med kulehull både i hatt og våbenkjole, så døden hadde ikke været langt unda. Bror hans var også soldat og lå ved Fredriksten.

Knut levde i mange år etter og døde i 1830 ved et ulykkestilfelle. Han hadde hest og kjørt malm ved blåfarververket på Modum. Lasset slang utover en bro, og Knut kom under lasset og var død da folk kom til. Han blev begravet ved Hole kirke.

Mange av hans efterslekt lever på Tyristrand. Knuts yngste datter Berthe Marie Knutsdatter var min mor. Hun var gift med malmskriver Peder Eriksen og døde for 3 år siden i en alder av 93½ år. Hun var stor og sterk, hadde aldri været syk og var den lengstlevende av Knut Knutsens barn.

ANDERS HOVDE.

Slegtsminner.

Av Sara Moe.

Med A. Munchs gravvers ved red.

I min stue på Berger står en byste av min bestefar Engebret Moe. Efter den å dømme var han en staut, ganske vakker mann med faste, bestemte trekk. I mine foreldres hus på Moe stod der inne i storstuen også en slik byste av ham, og mor fortalte, at der engang kom inn en gammel innlegg-kjærring, som ved synet av bysten forskrekket utbrøt: „Men i jösse nam, har di avgudsbilleder au her da!“ Ja, det var i gamle dage. Dessverre har jeg aldri sett eller kjent mine besteforeldre; de var begge døde mange år før jeg blev født, og jeg må med skam bekjenne, at det er lite jeg vet eller husker om dem.

Engebret Moe (eller Wager Moe, som han også kalte sig) blev født på gården vestre Vaker 1780 og blev gift med Marthe Jørgensdatter Moe. Hvorledes han kom til å bli glad i henne, har jeg hørt fortelle slik: En dag han var ute å gå, førte hans vei ham forbi gården Moe, hvor han blandt skurfolkene blev opmerksom på en ung pike, hvis svære sorte hår under arbeidet var falt ned og rakk henne like til skjørtekanten. Billedet av den unge kvinne mellem de gyldne kornnek fengslet ham slik, at hun blev hans hustru. De blev gifte i 1805, og han flyttet så til Moe. Dengang stod der på gården 2 eller 3 gamle bygninger, som kaldes bestemorstuen og fasterstuen. Fasterstuen, hvor de fleste barn blev født, blev senere flyttet til gården Øderå, og i 1812 lot Engebret Moe opføre en ny hovedbygning, som fremdeles benyttes, kun en del restaurert.

Engebret Moe var i sin tid en av bygdens gjeveste menn, som alle aktet og så op til, en som både eide vilje og evne til å hjelpe hvor det trengtes. Han var også en tid stortingsmann. I sitt hjem som ektefelle og far var han både fryktet og elsket; for han var streng og taus, men på samme tid kjærlig og god og en alvorlig kristen. Han hadde en stor husstand, en 6—7 husmenn foruten tjenere og leiefolk, så der i onneti-

den kunde være op til 40—50 mennesker på gården. Der var store gryter som kokte på peisen i det rummelige kjøkken. Hver søndag var det hvitskuret og bjerkestrødd, for da satt husbonden ved bordenden og holdt andakt for hustru, barn og tjenerstand; da var der en høitid og stilhet, som man kunde ønske sig tilbake til fra vår urolige og forlystelsessyke tid.

Engebret Moe hadde 8 barn, 6 døtre og 2 sønner. Else Jørgine, den eldste av barna, var den eneste av døtrene som blev gift. Nr. 2 Maren, kom som eldre i huset hos sin bror Jørgen Moe, hvor hun var til hjelp og hygge for sine omgivelser. Nr. 3, Beate Elisabeth, blev som barn sparket i ansiktet av en fole, så hele overleben kløvedes. Hennes far tok henne op i kariolen og kjørte de 5 mil til Oslo med henne til læge, og som belønning for den kjekt utståtte smerte fikk hun en stor dukke, hvis historie de fleste barn kjenner fra sin lesebok. Hun var i sin bror Ole Moes hus til sin død og var som søsteren Maren en god og kjærlig tante. Dessuten hadde hun en særskilt egenskap, som gjorde henne til alle barnas yndling: hun kunde fortelle og lese eventyr som ingen annen. Nr. 4 var Jørgen, som blev prest og dikter og døde som biskop i Kristiansand i 1882. Nr. 5 Mads Eline, nr. 6 Marie Olava, nr. 7 Ole, der overtok gården efter sin far, og nr. 8 Inger Lovise. Engebret Moes hustru døde i 1846, og tre år efter døde også han og blev begravet ved Hole kirke under stor høitidelighet og fulgt av en stor sørgeskare. Der hviler han nu sammen med alle sine under det gamle hvite syrentræ like ved kirkens inngangsdør. På den gamle granitsten er hans navn ridset, men nu utvisket av tidens tand; men over de hvite syrener og inne i den blå himmel er navnene ridset i Jesu hender, hvorav de aldri skal utviskes.

SARA MOE.

Ved Engebret Moes jordeferd.

I

Den Gubbe, vi nu sænke ville,
Til hvile her i Gravens Favn
Har vandret fast, har vandret stille,
Sin Hædersgang mod sidste Havn.
Hans Haar blev hvidt, hans Fod blev tung,
Hans Sjæl dog altid lige ung.

Han var en nordisk Odelsbonde
Ret af den gamle, gjæve Art;
Af Hjerte mild, haard mod det Onde,
Med Villien stærk, med Blikket klart,
Med vise Raad i Hjemmets Ring,
Med djærve Ord paa Folketing.

II.

Saa stod han her i disse Dale
Stolt som en Oldtids-eeg igjen --
De unge lyttet til hans Tale,
Af Høi og Lav han kaldtes Ven.
Det spurgtes hvor han gik og kom --
Nu er hans Plads i Bygden tom.

Fald blødt, slut kjærlig om hans Lemmer
Du Fædrejerd, af Minder fuld!
Bevar hans Navn, som tro du gjemmer
Det Frø, der spirer af dit Muld,
Da vil en Mindets Rosenflor
Snart dække Dødens mørke Spor.

Og I, som stod ham nær i Livet,
som hviled ved hans Faderbryst --
O, tag den Arv, som han har givet:
Hans Magt at tvinge Smerten tyst --
Da kan I lytte klart i Fred
Til Trøsten fra hans Salighed.

A. MUNCH.

Per Abrahamsen (Høpopp).

(Efter Marie Øderaas optegnelser ved T. Hrogstrud).

På østsiden av Steinsfjorden ligger en plass som heter Gonorengen. Der bodde for ca. 100 år siden en mann som het Abraham. Han hadde det som småfolk flest i den tid: mange barn og lite å gi dem. Men det var flinke barn som tidlig gjorde hvad de kunde for å lette byrderne for faren. Den som var minst for sig, var sønnen Per. Hans øverste etasje var nok et lite mørkeløit, men han så vistnok lyst på tilværelsen for det. Han hadde nu allikevel lært å lese, hadde gått for presten og blev virkelig konfirmert. Mens han gikk for presten, leste han katekismen for dog å få et lite innblikk i kristendommen. Det gikk traurig nok. Derom vidner et og annet som fortelles om ham. Presten formante ham således en gang til å tenke på Gud og takke ham for hvert skritt han tok her på jorden. „Je går nå helst fjorden je nå, far,“ sa Per. Det var nemlig vinteren så isen lå på fjorden. Hans aftenbønn senere i livet skal ha lydt: „Gud bevare mig tel i måra-tileg klokka fem; sea greier je mei nok sjøll“ Han stod i almindelighet op kl. 5 om morgenen. Da han så var konfirmert, kom han til Gusgården på legd. Han skulde da forsøke å gjøre den nytte for sig han kunde. Efter å ha været i Gusgården nogen år kom han til Trøgstad til en slektning av dem han før hadde været hos. Efter atter nogen år kom han til Moe, og det er fra den tid jeg vesentlig husker Per. Hans hovedsagelige beskjæftigelse der, eller ialfald den han likte best, var å hugge ved. Denne gjerning, og den tid han

var optatt med sine måltider, utfylte i almindelighet Pers dag.

Han kunde jo også benyttes til å gå enkelte småærinder, og til hans ros må det sies at han kunde være rent merkelig pålitelig. Somme tider var han jo uvillig og hadde da alltid undskyldninger nok på rede hånd. Engang skulde han gå til en mann med en bøtte som skulde loddas. Da undskyldte han sig med at han var så dårlig. Han drog nu avsted allikevel, men da han kom igjen, syntes han svært synd i sig. „Je satt på blekkbøtta hele veien, så dårlig var je,“ sa han. Som regel var han lydig og snild. Han var som alle slike tullinger ualmindelig glad i mat, og vanskelig på maten var det synd å si han var, men pannekake likte han ikke. Engang han fikk den rett tok han kaken og kylte den midt i ansiktet på piken, så sukkeret drysset. Men rikelig med mat måtte han ha, så han riktig kunde fryde sig ved tanken på hvor deilig mett han skulde bli. Fikk han bare en klubb f. eks., var det ikke sjelden at klubben for i vegggen med et dunk. Han blev liddelig ærgerlig over å få bare en. Når han om morgenen kom ned i kjøkkenet, kunde han ofte gå bort til potetrauget og sette til livs 12—14 kolde poteter før han tok fatt på sine to svære brødsiver som blev skyllet ned med 3—4 store kopper kaffe. Enda kunde Per si: „Je er da itte fæl til å eta je; er jeg vel?“ Kold grøt var noe av det beste han visste. Han var svært fornøiet når han fikk besøke sine mange kjente i nabola-

get; ja, han gikk nok ofte uten lov også. Engang han var innom en gård i Norderhov og satt og åt og pratet og hadde det altså riktig koselig, sa han: „Det er mye rart å læse, Marthe Maria, både om apostlen Petter og Paulus og auksjon både på Udtvedt og Mo.“ Sin kjærlighet til kallgrauten ga han uttrykk for på nabogården, hvor han også blev budt mat: „Å takk, je er nå itte sul'ten heller. Ho Marthe Marie er så snild. Har a itte kallgraut så koker a.“

Han hadde ikke alltid så lett for å uttrykke sig. Det blev ofte nokså pussig. Således kom jeg engang til Moe tidlig på formiddagen. Da Per fikk se mig, sa han: „Å nei, er De alt oppe De da, jomfru Øra; ho Martha og je ha nettop sti op, vi.“

Når han kom hjem igjen fra sine visitter, fortalte han den ene skrønen efter den andre og avsluttet dem ufravikelig med: „Juger je nå, trur 'u?“

Når han skulde være med å rulle tøy, var han i sitt ess. Da både plystret og sang han, og det var de to ting han var minst skikket til, for det låt, som man siger, som da purka sat fast i grinda. Han var belastet med et heitig gemytt. Jeg husker det blev fortalt mens jeg var liten at en pike derborte benyttet hver anledning hun hadde til å erte Per. Han blev da så sint at han slengte øksen efter henne. Men hun var vist den eneste som Per var farlig for.

Per Abrahamsen Hoppop var forferdelig mørkredd, ja, det var en tid han var redd selv på lyse dagen. Det var i de dage da avisene bragte så mange beretninger fra England om Jack the Ripper (Jack Buksprettet). Per gikk da i stadig angst for å møte Bukspreteren, og for å verge sig mot ham, gikk han i lang tid omkring med en øks som våben. Kom det omstreifere til gårds, satt Per og skumlet og trodde å se Buk-

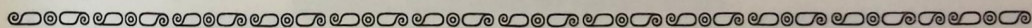
spreteren i hver og en. Likeledes var han svært redd sykdom. Da det utbrøt tyfus på Moe, og doktoren var der og så til patientene, stod Per ute i regn og sludd ofte i mørke høstnatten og ventet på doktoren, og når han så kom var det alltid det samme: „De får nok gi mei noe sterkt, dåkter, for det river mei så i magan at je får nok snart denna sjuka, je å.“ Men Per fikk ikke „denna sjuka.“

Som før fortalt var maten det viktigste for ham. Da han engang kom på legd til Veisten, sa han: „Nå behøver je itte be om det daglige brød, for nå ska je ha det på Vegstein.“

I mangt og meget var han som et barn. Således var det med rent barnslig glede han imøtetså julen og ventet sine julegaver. Det gildeste som kunde gis Per var røde lommestørklær. —

Tiden gikk, og hvordan det var eller ikke var, så skulde han bort fra Moe. Men å ta ham bort derfra var noe i likhet med å rykke en plante op med roten, for siden var han rent hjemløs. Det kom snart på tale at han skulde til Ve fattiggård, og det tok rent makten fra ham. Han hadde nok i sin tid tilbragt en stund på Ve og rømt derfra. Derav kom vistnok hans uovervindelige redsel for stedet nu. Han blev rent som et jaget dyr, stjal sig bort, gjemte sig i kjeldere, redskapsboder og hvorsomhelst bare for ikke å bli tatt og ført til Ve. Men han blev knepet, og stort ynkeligere skikkelse enn Pers var vel neppe blitt bragt til gården. Det må vel bestyrerens frue også ha fått inntrykk av, for efter som det siges, tok hun sig i særlig grad av ham, så han hadde det vist godt allikevel de par år han tilbragte på hjemmet.

Nu har han de siste 24—25 år hvilt på Norderhov kirkegård, men ingen blomster pryder hans grav, og ingen navnestav viser stedet hvor han hviler.

= = *Da Halvor Klemmestad skjøt sin første tiur* = =

Av Sigv. Simensen.

Halvor Klemmestad var i sin tid en av Ringerikes beste skyttere. Ved premieskytninger vant han mange kostbare premier, og på jakten felte han mange dyr og storlugg.

Engang var Halvor Klemmestad og Simen Nesjarn ifølge gjennom skogen mellem Helgelandsmoen og Sælabonn (en bukt av Tyrifjorden). Simen var også en god skytter. Da de var kommet et godt stykke inn i skogen, fikk de høre en rar låt ikke svært langt unda. Simen var eldre enn Halvor; han hadde skutt mange tiurer, og han skjønte det var tiurspill de hørte. Halvor hadde ikke hørt slikt før, men han sa likevel til

Simen, at dette måtte være tiurspill. Men Simen svarte, at det var ingenting å bry sig om; det var best å gå videre. Han vilde nemlig få Halvor bort fra denne tiurleiken og derefter gå dit alene og skyte. Men Halvor vilde ha greie på det, han. Han gikk alene bortgjennem skogen på den kanten spillet kom fra. Der fikk han så se en stor fugl, som sat og spilte! Han „brente“ på og traff. Simen stod der på skogstien, da Halvor kom med en diger tiur. Det var den første tiur Halvor Klemmestad skjøt, men det blev ikke den siste.

SIGV. SIMENSEN.

Til A. C. Svarstads portrett.

Av E. Viker.

Han møter oss i aviser og i bøker om kunst. Hans bilder hører forlengst blandt de mest på-aktede i kunstsamlingene, og han er blandt dem, hvis navn er nådd viden om.

Vi ganske almindelige mennesker vil naturligvis ikke innbille oss selv eller andre, at vi forstår en stor kunstners verk, så at vi i hvert tilfelle kan dømme om dets verd, kan „kritisere“ det, som det hetter med etbrukt og misbrukt ord. Var dette nødvendig, vilde kunsten for de fleste mennesker være uten betydning. Heldigvis er det ikke så. Vi føler den hele nydelse ved en biltur en vakker sommerdag, om vi ennu ikke er det minste gran motor-kyndige eller kjenner solens avstand eller sollysets hemmeligheter. Vi er i regelen utrustet med en medfødt sans for det som er vakkert og det som er sandt; derfor tiltales vi umiddelbart av maleriet eller musikken, selv om vi ikke evner å analysere det vi ser eller hører, og således kan et godt bilde bli av verd for de mange.

Svarstads bilder vil være lettest tilgjengelige foross i malerisamlingene i Oslo eller Bergen. De mest kyndige regner Svarstad blandt våre første, således Erik Werenskiold og Christian Krogh, for å nevne et par av dem som har uttalt sig i den aller siste tid.

A. C. Svarstad er født i Hole på Ringerike den 22de mai 1869. Hans foreldre var Gudbrand Hansen Svarstad og hustru Maren Gudbrandsdatter. Foreldrene var fra Hole. Farens slekt hadde tidligere eiet gården Hundstad, hvor Gudbrand Svarstad fødtes 1815. Lengere tilbake har Ullern

været i slektens eie. Foruten et jordbruk drev faren håndverk som maler, og det gikk forsåvidt A. C. Svarstad som med hans berømte forgjenger J. C. Dahl, at han begynte med håndverket, men steg op til kunsten. Det gjelder forøvrig om Svarstad som om flere begavede mennesker, at også andre innen slekten har eiet framifrå evner i samme retning. Således var hans farbror Anders Hundstad en betydelig malerbegavelse; han har bl. a. utført dekorasjoner på Fritsøhus og i Bernt Ankers palæ i Oslo, men døde i ung alder.

Svarstad gjennomgikk folkeskolen, hvor klokker Ole Hurum var hans lærer. Han flyttet tidlig hjemmefra og blev elev av kunst- og håndverksskolen i Oslo. Derefter var han en tid dekorasjonsmaler, et par år også i Amerika, hvorfra han kom hjem 1897. Senere drog han til Paris, hvor han studerte under Courtois, og til Tuxen i Kjøbenhavn. Han har gjort flere utenlandsreiser, bl. a. til Belgien og Italien, hvor han i 1909 opholdt sig i Neapel et halvt års tid, likesom han i 1920 såvidt

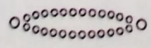
vites i 8 måneder var i Frankrik. Denne opregning av forskjellige data må ingenlunde betraktes som fullstendig, men gir oss dog i all sin knapphet et glimt inn i en sum av arbeide og studium.

A. C. Svarstad har skapt glans om sitt gode ringeriske navn og derigjennem over sin fagre hjembygd, og han har øket vårt lands kultur-skatt.

A. C. SVARSTAD

E. VIKER.

Alterdugen*.

Av Sinar Dokken.

Tilhøret
Ringerikes Museum

Det var i tosmessedagene for et par manns-aldre siden; det hadde snedd uavbrudt i flere dage, så folk begynte alt å undres på om det ikke snart vilde gi sig, for julen kom jo snart, og ærgerlig vilde det være om det blev styggvær med subbeføre i julen.

Men så en dag letna det og satte inn med riktig smelfint vær, så det tok til å drøppe av takene, ja av barskogen tok det til både å suse og renne.

— Hm, ja — det blir nok riktig klarlinne og riktig grepa sledeføre i julen nå, kunde en høre gamle folk sa, når talen kom på været og slede-turene; til kirken måtte man jo, og så var det julebukkfartene da...

I en liten gammel stue, like i skogsranden, øverst oppe i Soknedalen bodde Rønnaug Lia og søn hennes, han Knut.

Engang, for mange år siden hadde det vært velstandsfolk oppe i Lia, men det var da mann hennes, han Store-Knut levde det.

Store-Knut var skaukar og dreiv som kjentmann og akkordkar oppe i de store Soknedals-skogene. Knut var en tru kar som sleit både seint og tidlig året rundt.

Men så var det en vår i tømmerbrøtningen at han var for våksom og kom med en tømmerhaug som hadde satt sig. Den gang gikk det galt med Store-Knut, to bein måtte av, da han fór fossen, og etterpå kom lungebetendelsen. I lang tid lå Store-Knut og sleit med døden — så døde han.

— Ja, ja, di får leva di, og så får di ha farvel da, og han Vesle-Knut får ta fatt der hvor jeg slapp, hadde han sagt da han døde.

Den gang var Vesle-Knut bare 9 år gammel, nu var han sytten ved olsok leite.

Han hadde vokset sig op til en grov og spenstig kar Vesle-Knut nu. Øksa kunde han alt slenge rekti dugelig, og han drømte alt om den svære kar han skulde bli oppe i skaugvidderne.

Han har voksta og handlage etter far sin, pleide folk si når de såg Knut. Og slikt frydet Rønnaug å høre, thi det var jo hennes håp dette, at Knut måtte bli den samme grepa kar som

Store-Knut var. Det skulde bli hennes trøst og håp i alderdommens dage dette, — han Knut.

Men så i høst, ved marimestider, hadde Knut dratt innpå skogen på høgst. Han syntes han var for voksen og svær kar nu til å gå hjemme og dra sig, fikk nok begynne skulde det bli noget til kar. Og nu lå han sammen med gamle kjendinger av far i en tømmerkoie ved Kolsjøa, like atme snaujelle.

Rønnaug syntes nok han var ung og kløkk enda også, men nu hadde det jo gått svært bra i hele høst, og Knut hadde tjent svære penger. Ja Knut tegnet til å bli en riktig dugelig tømmerhugger, en som nok kom til å sokke og skåre litt brennsvint.

Men så var det siste dagen de skulde hugge føre jul; de dreiv på seint utover kvelden, for om morgenen skulde de dra hjemover.

Knut hadde felt den siste buska som la sig riktig vrient til over en djup søkk, så han måtte krabbe utpå a for å få skåra; og siste mann ferdig vilde han nå hellerikke bli og hugg ivei riktig uvørrent.

Da knekker buska med ett av, Knut detter ned og falder med hofta like på økseviggen.

Han fikk et stygt sår Knut, og andre da'n måtte høggera tan med til bygda på en skikjelke.

Rønnaug satt om kvelden og venta og venta på å få høre de kjente lette skrittene til søn sin. Hu venta ham hjem ikveld, og hadde gjort det så rent og hyggelig allesteder — ja på gulvet hadde hun til og med strødd med enerbær. Og på bordet stod det dekket til to, og nu satt hun bare og ventet.

Da hørte hun nogen prate utenfor; det banket på døren, og ind kommer gamle Lars Åsen og drar av sig lua.

— Gukvell Rønnaug, siger han så, derpa kremter han rent ubevisst, likesom for at få tak til å si det han skulde, og så kommer det langsomt og støtvist, alt i ett mens han lugger lange hvite istapper utav skjegget.

— Me kjem åt dig me honom Knut me, han va nok uheldig å hægge seg igår, og so frista me takan me oss — me har'n utaføre.

1) Denne fortelling er skrevet efter en hendelse fra midten av forrige århundrede, som er fortalt av min bestemor.

Duken finnes kanskje ennu i kirkens besiddelse.

Rønnaugs øine mistet med ett sin glans, mordergleden og lykkfølelsen som for litt siden tindra i dem svant, og hun fikk igjen denne forunderlige triste ulykkesfølelse som før hadde rammet henne så hårdt.

— Men, o Gud da! Å Vesle-Knut, Vesle-Knut min, kom det skjelvende i halvkvalt gråt fra henne.

Da kom de bærende inn med Knut, han var så liten og blek nu syntes hun, og han lignet jo far sin da han lå på likbåren.

— Det er nok dårlig med Vesle-Knut'n din nå mor, kom det svakt fra Knut.

— Å ja, å ja, vesle gutten min stakkar, brast det ut av Rønnaug, da grep avmagten henne og hun falt på kne ved ham og hvilte sitt gråtende hoved ved hans bryst.

— Å gråt ikke slik da mor, jeg skal nok snart bli frisk igjen, skal du se.

Rundt om stod skjeggete hårde tømmerhugere — tause, de sa ikke hvad de tenkte.

— Nei, me lyt vel sjå hemat, di får ha god jol, sa de og trakk sig ut.

Knut blev værre og værre, og inn mot jul lå Knut og talte i vildelse, og Rønnaug våket over ham og gråt fortvilelsens tårer. I de lange mørke netter sat hun og bad for ham, rent som i vildelse tryglet hun til Gud om at få beholde ham — sønnen sin.

— Å, Knut du må ikke dø fra mig, leve må du, leve livet det herlige!

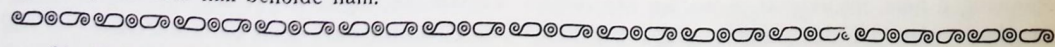
Å, Knut! Lev for hjemmet ditt og for mor din og hennes kjærlighet!

Min gutt! — Å min Knut; du må leve!

Ja, slik kunde hun trygle og be til hun falt isøv'n, men intet hjalp, for Knut blev bare værre, og nu håpet hun nesten ikke mer.

Det gikk med Rønnaug som det har gått med så mange andre mennesker, når livets håp synes å briste for dem, man setter sin lid til Gud og hans makt. Øieblikket kommer, da de tvilende trygler om nåde og tilgivelse, og de troende med håp — håper.

Således gikk det med Rønnaug, men hun var blandt de troende, og nu levet hun bare på håpet — håpet om å få beholde Knut, og i taushet sendte hun en bønn til himlen og lovet en gave, sitt kjæreste eie, — til lovkirken, Olavskirken ved Bønsnes, hvis hun fikk beholde ham.

Ola Melbustad på Blakstvedt var på skytterei om våren. Ut på natten mens han lå ved skyttervarmen sin, kom et kvinnfolk og vilde ligge med ham. Men han jaget henne fra sig flere ganger; tilslutt skaut han henne. Da kom en hel flokk underjordiske og vilde ta ham. En del av dem

Rønnaugs kjæreste og dyrebareste eie, var en stor hvit duk av silke, kunstferdig forarbeidet. Den hadde en av hennes folk, langt tilbake i tiden, fått i belønning for en stor dåd denne hadde gjort, og siden var den vandret i slekten, fra barn til barn, som en helligdom, — et minne om slektens dåd og tapperhet. Nu skulde den ha tilfaldt Knut eller hans barn engang, men hun måtte jo ofre noget for sønnen, og så lovet hun kirken denne — slektens stolte minne.

Doktoren hadde sagt det var sårfeber og lungebetendelse som raset i Knut. Lungebetendelsen hadde han nok fått etter turen på kjelken ned fra Kolsjø. Og nu var det niende jamdøgret — og juleaften, og Rønnaug håpet og ventet at den store forandringen vilde ske nu; thi hun visste at nu skulde det vise sig om Knut skulde få være hos henne eller drage.

— — —

Første juledags morgen drog en gammel gråhåret kone nedover Ringeriksbygderne. Det var gamle Rønnaug Lia, som var på vei til Bønsneskirken med duken sin — offeret.

Den store forandring var skedd; sykdommen hadde vendt sig, og Knut var likesom våknet av en dvale inatt og der var kommet nytt liv i de matte øine.

— Jeg blir nok frisk igjen jeg nu, og blir her hos dig mor, hadde han hvisket til henne juledags morgen.

Da visste hun at hennes bønn var hørt, og hun takket Gud.

Til Bønsnes kom Rønnaug efter den lange slitsomme vei.

Taust ofret hun lovgaven.

— Det er til kirken, hadde hun sagt. De som tok imot spurte intet, de vilde ikke berøve henne hennes hjertes hemmelighet, de var vant til folk som kom slik og taus trakk sig vekk uten å si noget, men de visste at denne taushet skjulte noget — og at de alle bar et bud og en takk for en bønn som var hørt.

Men oppe i Lia ligger Knut og venter på mor, og da døren går op og Rønnaug kommer inn, sier han glad:

— Nu blir det juleglede allikevel da mor.

— Ja, nu blir det juleglede nu, Vesle-Knut!

EINAR DOKKEN.

var så fornuftige at de minnet om at han hadde jo jaget henne, så hun burde ha gått. Men et lite merke skulde han få: et sår på benet som ikke skulde gro igjen før tre dage før han skulde dø. Og slik gikk det. Han fortalte det ofte selv når han var på en kant, men ellers aldri.

Musikk-instruktør, løytnant Wilh. Gonnæs

Av E. Viker.

Den nylig avdøde sjef for 2nnen divisjons musikkorps, Fredrik Wilhelm Gonnæs, var ringering og født i Hole 4de april 1868. Hans foreldre, Kristian Olsen Gonnæs og hustru Kristiane, eide et bruk av Gonnæs. Det er grunn til å anta, at hans musikalske evner gjennom barneårene opover fikk næring og utvikling ved omgang med naboene, som dyrket musikalske interesser, brødrene Anders og Nils Gonnæs, av hvilke den første var orgelbygger og den siste organist i Hole.

Bare 16 år gammel forlot Gonnæs hjemmet og drog til Oslo, hvor han i 1884 gikk inn i artillerimusikken, som dengang lededes av senere avdøde musikkhandler Ole Olsen. Allerede ved inntredelsen viste den unge ringering sig å være flink på violin og basun, og han hadde en brennende lyst til å bringe det videre. Hans udmerkede lærer tok sig derfor særskilt av ham og blev hans venn. Dessuten studerte Gonnæs cellospill med kapellmester Hennum og harmonilære med Iver Holter. — Gonnæs var militærmusiker i 8 år. Så drog han til musikkhøiskolen i Berlin, hvor han forblev i 2 år og særlig studerte under professorene Hausmann og Härtel. Derpå besøkte han Frankfurt, Köln og flere byer i Tyskland.

Efter hjemkomsten var han bl. a. medlem av Kristiania theaters orkester i 6 år. I 1898 flyttet han til Hamar, hvor han blev instruktør for hele musikklivet, og blev der i 12½ år. Han var bl. a. dirigent for Mjøsbyenes sangerforbund, som ved store stevner kunne telle flere hundrede sangere, likesom disse stevner kunde være besøkt av tusener fra by og land. Her komponerte han bl. a. i anledning av Hamars 50 års fest en jubileumsmarsj for blesinstrumenter. Her skrev han også A-moll symfonien, som har været opført såvel i Harmonien i Bergen som i Nationalteatret og Filharmonien i Oslo. Om dette musikalske arbeide skriver komponisten Johannes Haarklou: „Dets autor er fra Ringerike, det yndige, idylliske Ringerike. Dit vandret jeg en dag i juli 1880 og fikk

utsikt over landskapet fra en høide nær Gyrihaugen. Det var mot kveld. Himlen var delvis dekket av skyer, og aldri skal jeg glemme det panorama, som fremtrylledes av de selsomme lysvirkninger; paradiset har ikke været skjønnere. „Ungbirken“s poet stammet også derfra, og i en så idyllisk natur kan rystende dramatik ikke opstå, og derfor er symfoniens andante blitt den mest personlige og stemningsrikeste sats. Den er — i begynnelsen og slutningen — så vakker, at jeg måtte tenke på utsikten fra Gyrihaugen“.

MUSIKKINSTRUKTØR, LØITN. WILH. GONNÆS

I 1911 blev Gonnæs utnevnt til løytnant og sjef for divisjonsmusikken i Bergen, og der blev han, til han i 1920 blev dirigent for divisjonsmusikken i Oslo. Han døde av hjertelammelse den 29de august 1925, idet han overlevs av hustruen Edle, f. Godager, datter av redaktør Hans Godager, Trondhjem, samt en ung datter. Hans gjenlevende søskende er fru skattefogd Bjørnaali, Lillehammer, fru Becker (Becker & Co.), Oslo, og skibskaptein S. Gonnæs, Haugesund.

Da komponist Ole Olsen i 1899 blev hærens musikkinspektør, tok han med kraft op et arbeide, han lenge hadde hatt i tankene, nemlig å få ombyttet en god del av den utenlandske militærmusikk med norske marsjer og tonestykker. Det gjaldt her først et innsamlingsarbeide av slåtter og toner, som ennu levde blandt „folk i dale,“ og senere en kyndig og kunstnerisk behandling av stoffet. Dette arbeide med å fornorske vår militærmusikk var efter Gonnæs's sinn, og han tok del deri av hjertens lyst, både hvad innsamling og senere utformning angår. Under opholdet i Bergen komponerte han over innsamlede folketoner både „Fanabu-marsjen“, „9de regiments marsj“, „Store Sartor“ og flere. I „Bergens Tidende“ omtales han 9de mars 1920 således: „Vår egen skattede musikkleder løytnant Wilh. Gonnæs kunde ivinter fremføre en rekke nye militærmarsjer, alle fra Bergenskanten og innsamlet og arrangert av ham selv. Arme-musikkinspektør Ole

Olsen roser sterkt Gonnæs's interesse og iver for det vanskelige og brysomme arbeide, som han skildrer på sin karakteristiske og muntre måte: Der dukker op et rykte, at der i et eller annet utvær i havbrynet sitter en eller annen gammel kall, som er god til å tralle og plystre gamle visestubber. Kom et slikt rykte løytnant Gonnæs for øre, leiet han resolutt en motorskøyte og seilet ut til angjeldende. Gamlen mumlet, mimret og sang, og visestubbene blev notert til stor fornøielse for giveren og mottageren". Blandt hans beste hjemmelmenn nevnes Ivar Halvorsen Steinsland og fru Arnevik.

Willi. Gonnæs har også utgitt betydelige sangkomposisjoner, således „Tord Foleson" og „Åsgårdsreien". Den siste blev på landssangerfesten i Oslo 1914 sunget av den norske studentersangforening.

Komponisten Ole Olsen, tidligere armemusikinspektør, Gonnæs's sjef og venn, har sendt

„Jul på Ringerike" følgende minneord, som egentlig er fra 1920, da Gonnæs stod i full kraft midt oppe i sitt nasjonale arbeide:

„Wilh. Gonnæs.

Han lurar, lytter, leter
og fanger landsens marsjer;
importens bypoeter
de dyrker „jazzband-farcer",
men farcerne kan falme
og rokkes i sitt ry,
— hver marsj en opsangs-saime
med bud fra bygd til by.

Ole Olsen".

Vi gjør tilslutt Arne Bjørndals ord i „Gula Tidend" til våre: „Både den norsklynde major Ole Olsen og løytnant Gonnæs er verd både takk og æra for sitt strev mot dette mål: å gjera militærmusikken meir norsk."

E. VIKER.

TYRISTRAND UNGDOMSLAG

AV ET MEDLEM

Den 15. september 1925 var det 30 år siden Tyristrand ungdomslag blev stiftet. Dagen feiredes med en vellykket fest søndag 20. september i lagets lokale „Varden," der for anledningen var vakker pyntet med flagg og grønt. I en stor elektrisk tavle oppe ved galleriet lyste årstallene 1895—1925 og „Velkommen." Til festen var innbudt som æresgjester lagets stiftere og alle som hadde fungert som formenn gjennom disse 30 år, samt endel andre. Det store og rummelige lokale var ellers fuldt av medlemmer og andre. Dagen blev en sand feststund med vakker violin- og pianomusikk, korsang og en rekke taler m. v. Formannen, herr Hans Johnsrud, gjennomgikk lagets historie. Det var d'herrer bruksbestyrer Chr. Solberg, lærer Gjermund Kjølstad og gårdbrukerne P. A. Kind, Jens Kind og Johan Pjåkerud, som har æren av å være lagets stiftere. Den 15de september 1895 blev der holdt konstituerende møte på Maltklevens skole. 40 ærverdige ungdommer møtte, love blev vedtatt og 32 skrev sig inn som medlemmer. Lærer Gjermund Kjølstad valgtes som lagets første formann. Møter og festlige sammenkomster i bygden holdtes de dage i den såkalte brukssal, et stort rum i 2nnen etasje i storbygningen tilhørende Skjærdalen bruk. Her fikk også ungdomslaget sitt første til-

hold. Lagets eget lokale „Varden" blev innviet nyttårsdag 1911. Siden har så å si alle foreningsmøter, fester og stevner og andre sammenkomster vært holdt på „Varden". Av disse har vel julefesterne og 17de mai festerne for barna regelmessig hvert år vært av de mest strålende. Det var ungdomslaget som fra begynnelsen tok initiativet til å faa disse barnefester istand på Tyristrand. Senere har skoletilsyn og lærere i fellesskap hatt strevet med barna, men lokale til disse fester har ungdomslaget alltid ydet gratis. „Jul på Ringerike" har tidligere omtalt bygningen av lokalet, så dets tilblivelseshistorie skal ikke gjentas her. Kun skal anføres at herr landh. A. Gulbrandsen var uteglemt som medlem av byggekomiteen for „Varden". Han var meget interessert for bygningen og har sin del av æren for at byggeomkostningerne blev så minimale — 8—9000 kroner. Tyristrand ungdomslag har frem gjennom årene som regel arbeidet i stilhet for det mål som blev satt, da laget blev stiftet: Ved sammenkomster hver 3die søndag, ved foredrag og samtaler m. v. å søke fremmet sand og sund kristelig og folkelig opplysning og godt kammeratskap blandt lagets medlemmer. Det har for mange av lagets ledere kanskje skortet på kunnskapen og tilstrekkelig livserfaring, så oppgaverne

har været for tunge for dem og kanskje også vanskeliggjort ved utidig kritikk mange ganger; men viljen til å gjøre det beste ut av arbeidet har visselig alle hatt. Har det ikke alle tider gått som det skulde, så får de eldre, som alt for meget har holdt sig borte fra laget, ta sin del av ansvaret herfor. Underholdningen på møterne har været den vanlige i ungdomslag: Foredrag, oplesning, diskusjon, avis, sang, lek m. v. Korsang har helt fra stiftelsen av hatt en bred plass i laget. Det første sangkor innen laget lededes med megen dygtighet av nu avdøde kirkesanger Olsen.

stor takk. Medlemmerne av ungdomslaget har alltid vist et godt hjertelag, når nogen har været i nød. Ved basarer og ved innsamling er der ydet bidrag til trengende. Likeså er der av lagets midler ydet bidrag til forskjellige veldedige formål.

Fra starten av har laget hatt eget bibliotek. Dette blev av og til supplert med nye bøker, inntil bygden for nogen år siden fikk et velordnet folkebibliotek, hvorfra mangen en ungdom har høstet god lærdom.

Laget hadde i vinterhalvåret hatt 8 møter, 4 fester og 1 aftenunderholdning. Av foredrag er

LÆRER GJERMUND KJØLSTAD

CHR. SOLBERG

Det var festlige stunder i laget, når koret underholdt. Senere har der vært mange kor i laget. Lederne har været: lærer Espe, Kurt Vikmann, kirkesanger Roe og Chr. Magnussen, den siste er nu leder av lagets sangkor.

Lagets håndskrevne avis „Skjærdølingen“ har laget hatt siden 1902. Den har været til megen underholdning og nytte for medlemmerne. Det var telegrafist Johs. Bøe som fikk satt avisen i sving.

Skjærdalens hornmusikk har underholdt meget på lagets fester og sommerutflukter. Den har vært en stadig og kjær ledsager, som har kvikket op så mangen gang, så musikken fortjener

holdt: Lærer Espe om Italia (med lysbilleder), lærer Larsen: Om Norges utbygder Island, Færøerne og Grønland, Hans Johnsrud: De historiske kampe på Ringerike og G. A. Dahl: Om verdenskrigen.

Lagets medlemsantall 130. Innen laget er der 4 underavdelinger: Sangkor, dramatisk klubb, leikarring og sykklub.

Lagets styre er: Hans Johnsrud (formann), Jørgen Solberg (nestformann), Hans Tungen (kasserer), Per Ask og frøknerne Karen Ask, Berthe Kind og Mathilde Kauserud. Avisens redaktør: Anders Hovde.

MEDLEM.

En strålende klar søndag i september hoppet jeg i salen på min erfarne sykkel for å forsøke å forsere ringeriksveienes pukken og søke å nå Ådal. Etter adskillige rystelser passerte jeg grensestolpen mellom Norderhov og Ådal, og de permanente bølgebevegelser i mellemgulvet ga sig, og en følelse av velvære grep mig ved den rolige rullen henover grusen. Plusselig fikk jeg en dunk, og jeg opdaget dump i dump, og fikk dunk i dunk. Idyllen forsvandt, og årsaken jeg fant. Selv ådølingerne hadde naturligvis lært sig til å bruke disse hersens bilene som ødelegger veiene og fylder skikkelige folk neser og lunger med støv og bakterier og lignende slikkerer. Gid jeg hadde en bil! — Hen, klemt ned mellom lave åser, fossefall, industri, oplagte dampbåter. Hvad lyser så langt og blankt? Nytt rekkverk langs veien mot elven. Solide saker som nokk står i femti år hvis det ikke råtner før. Nei, videre, videre, det er jo ikke nye nyheter jeg skulde se efter. Ja, inn i skogen snodde veien sig som en grå ulltrå på et grønt teppe. På begge sider stod furuen høi og slank, stamme ved stamme, innover moen. Så åpner skogen sig plutselig og Grønvoid og Semmen ligger foran dig med sine grønne enger og gule akrer, elven og tjernene blinker til dig, og husene lyser i hvitt og rødt. Vidunderlig vakkert i den klare septemberdag. Hval kirke passertes. Har du været i Hval kirke? Uanselig å se til utvendig, men skjønn innvendig. Forsåvidt kan dette lille gudshus være en advarsel for oss mot en feil så mange av oss er belastet med: å la os blende av yttre prakt og glemme at innenfor et skjøpelig skall kan skjule sig en edel kjerne. Men jeg befinner mig jo nu på den brede landevei og må videre fare. „Stopp!“ Hvad i alverden er det? „Se! Hør!“ Jeg både ser og hører, men neimen om jeg stopper. Der-til har jeg det altfor travelt. Nærmere glir jeg. Jeg øiner noe mere. „Jernbanekryss.“ Jeg minnes en gammel drøm: Ådalsbanen! Det er med en følelse av høitid jeg kjører over sporet. Der står jo også en „beta“ av toget, en enslig vogn søkklastet med slipers. „Det blir nok trafikk på den banen,“ hørte jeg en gang en mann si. „Døm blir nå sekkert nødt til å kjøre ett tog opover om lørda'n og ett utatover om månda'n.“ Folk skal nu drive gjøn med allting. Jeg skulde

ikke lenger opover enn til Strømmen, men jeg kjørte så rasende fort på min trenede sykkel at jeg fikk ikke stoppet før jeg kom til Renna, men så er den også en kryssning mellom tysk „Wanderer“ og norsk „Kvikk“. Så fikk jeg da se banens „ende“ Finsand. Jeg skyndte mig nu vekk fra Renna for å finne igjen Strømmen, som viste sig å ligge oppe i bakken. Der traff jeg en prat-som liten ådøling hvis fysiske alder jeg satte til 13 år. Med ham som styrmann satte jeg over Sperillens speiklare vann. Ikke en krusning engang forstyrret den blinkende flate. Det var en „fortjusande“ båttur. Oppe på en bakke høit over vannet lyste den hvite fasade av en idyllisk beliggende gård gjennom løvet. Her blev jeg hilset velkommen av to nydelige elghunder, som blev rent ville av begeistring ved å se mig. Kommet inn på tunet blev jeg høilig overrasket ved å møte en pen gammel kone iført den vakre Eggedalsdrakt. Hvor den passet godt inn i omgivelsene her. Hvordan så de gamle kvinnedrakter i Ådal ut? Er der nogen som vet det, så sørg for at det ikke blir glemt. — Jeg blir nu på det elskverdigste mottat av gårdens forrige eier, som jeg på forhånd hadde talt med og anmodet om et „intervju“. Efter den lange sykkeltur smakte et glass øl herlig, og siden kom kaffe og kake, mens vi sat der og pratet om litt av hvert, før jeg vågde mig inn på mitt emne: litt gammelt fra Ådal. Det gav mot å merke at her levde ialfald enda den gamle gjestfrihet. Det er nok ingen sak å komme frem nu, sa min meddeler, gode veier, automobiler, dampbåt og nu får vi også jernbane. I min ungdom var det nok ikke tale om å komme til Norderhov på en times tid. Såvel vinter som sommer var vi henvist til elva. Vinterstia kjørte vi på isen og der den ikke var sterk nok, måtte vi inn på land da, bakke op og bakke ned, ofte på bare holken, så det var et under at det ikke skjeddte flere ulykker enn det gjorde. Det var jo ikke smålass mange av de lassene som kjørtes til Branæs i de dage. Mange kunde det være i følge også. Når valdressen kom var det ikke sjelden å se op til 100 hest nede på fjorden. Om sommeren var det å sitte ved årene mil efter mil og dra båterne opover strykene. Kom noe på var man overlatt til sig selv og hjelpsomme naboer. Doktor og prest var det jo ikke tale om.

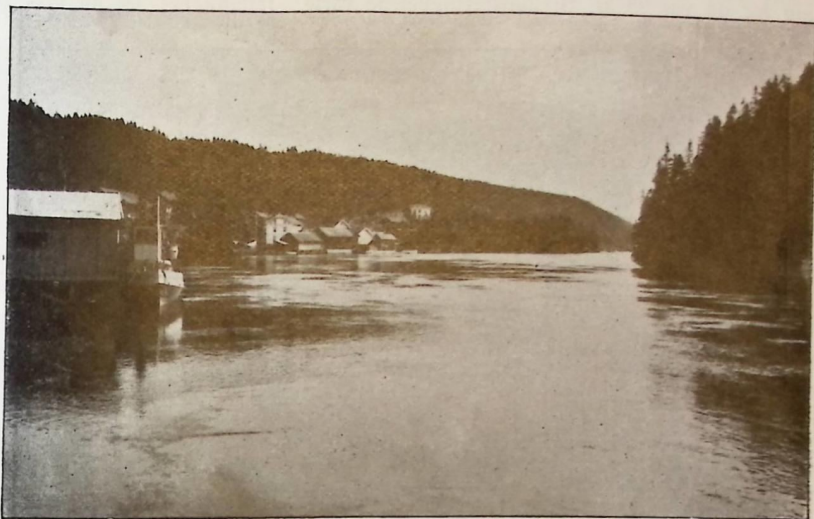

Man levde og døde på så skikkelig måte man kunde. Det nyttet ikke sende brev, for det gikk ikke post gjennom Ådal før 1858 og da bare til Strande. Ringerikes Ukeblad, som da var bare en liten lapp, kom drivende til gårds ved tid og ielighet. Det var jo ikke mange som holdt aviser den gang, så alle som bladet falt i hendene på skulde lese det før de sendte det fra sig. Ren ilde blev det da Krohn fant på å sette et omslag omkring avisen og skrive navnet på det. Omslaget kom snart bort og så visste man ikke lenger til hvem avisen skulde. Det nærmeste poståpneri var på Kihle i Norderhov, så man vilde jo nødig ha det bryderi å hente posten selv. I avisen blev herrestyremøtene bekjentgjort, men så kom avisen ofte først lenge efter at møtet var holdt. Når det gjaldt postsaker av viktighet, fikk man som regel lagt dem ned i vesken til lensmannen.

Presten, ja; det var nok ikke ofte vi så ham opover her. Men når han var ventendes, måtte to husmenn hente ham i båt ved Stavlundsstøa (Hen). Ved Strømmen rodde de inn i Prestvika, så presten kunde gå op langs strømmen mens de to drog båten opover. I prestkammerset i almuestua like ved kirken tok presten og klokkeren inn. Her hadde bønderne efter tur å opvarte herrerne med sengklær, kost og opvarming. Det var rimeligvis bare de større brukene denne plikt påhvilte. Men nokså besværlig kunde det ofte falle, for det var da de som hadde op til en mils vei til denne tjeneste.

En messedag på den tid var en hel begivenhet. Det var jo bare en kirke i hele Ådal — Viker kirke — og messe bare 3—4 gange om året. Det var som et stevne både til alvor og skjemt. En særlig oppmerksomhet vakte næssingene, som kom i sine store femroningsbåter. Båtene blev rodd av 10 mann og med 1 til å styre, og da det var sterke, øvede karer ved årene, opnådde disse båtene en respektabel fart. Hjemreisen var især inngått veddemål om hvem som hurtigst kunde kløve Sperillens bølger. Her var det da ikke bare

om å gjøre å ha stål i ben og arme, men også vett i pannen. De sistnevnte smurte de store båtene sine med grønnsåpe, andre som ikke var så fintfølende med hensyn til midlene, gjorde et snitt rundt årebladene til motstanderen, så åren knakk da som mest det gjaldt. Nå, ja, hensikten helliger midlet, siger jesuiterne. Det var vel ikke alltid så lett å peke ut jesuiten blandt alle næssingene, så han fikk vel beholde profitten ubeskåret.

FRA HEN, ÅDAL

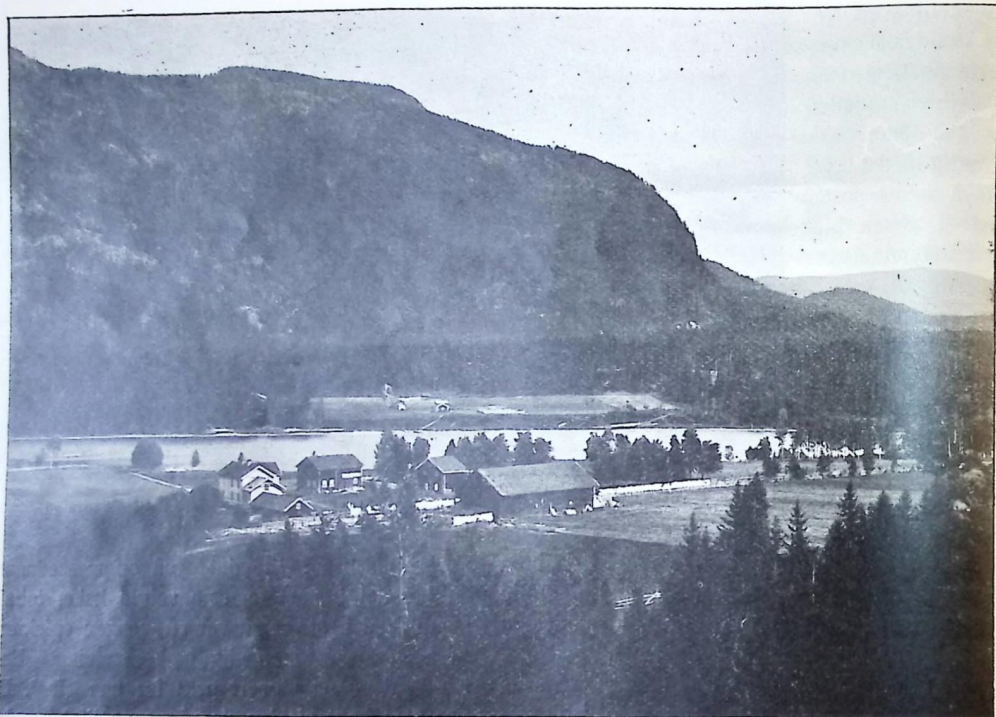
Ved kirken møtte det også op messedagene en hel del kremmere, som solgte kake, tobakk m. m. Ved høstmessen var en mengde eplekremmere, som hadde særlig god avsetning. Folk hadde dengang stor respekt for han „far“. Det var som sagt sjelden de så noget til ham. Når han kom ruslende fra preststugu op til kirken, stod folk med hattene i neven til han forsvandt inn i kirken. Kvinnene hadde ingen anledning til å studere hinannens hatter, og følgelig uteblev også den dermed følgende misundelse. Alle gifte kvinner bar kapper og de andre skaut. Mennene var iført rundtrøier, og det var ikke almindelig å bruke hverken undertøi eller yttertøi. Det fantes ikke ovner i kirken. Når så folk vinterstid, varme og svette efter en drøi marsj, blev sittende stille i den kolde kirken, var snart hele ryggen dekket av rim. Men nogen lungebetendelse av den grunn hørte man ikke om. Det var sterke, hårdføre folk.

Da det som nevnt var sjelden presten var opover hadde han meget å gjøre undav før han kunde reise igjen. Folk vilde jo gjerne gifte sig den gang som nu. Men de var ikke så lettsindige til å gå inn i ekteskapet da som nu. Hverken kvinne eller mann tok et så alvorlig skridt ut

i livet før de hadde oparbeidet sig et visst økonomisk fundament. Særlig arbeidet jentene flittig med det mål for øie. Ingen kvinne skulde gifte sig før hun hadde beriket sin garderobe med klær for lange tider fremover. Hun samlet ull og lin, og om kveldene satt de rundt peisen med tyrispiken i munnen for å se og kardet og spandt, vævde og sydde. Det var de som hadde klær for hele livet ut av det de hadde samlet som jente. Derfor var det sjelden nogen jente som kunde gifte sig før de var 25 år. Bryllupsfestlighetene varte

ger. Konfirmantene hadde med en godbit til presten ved inntegningen og siden almindelig ofring på konfirmasjonsdagen. Inngangskonerne stod ute i svalen og fikk der en tale av presten før de gikk inn. De ofret smør til presten og ost til klokkeren. Kommet hjem igjen til bryllupsgården, fikk kjøgemesteren et farlig mas med å få folk til bords, for de som hadde litt greie på hvad som hørte med til god tone måtte nesten drages inn til. Ved bordet lot de nok rettene vederfares full retterdighet, og nu gikk brudeskåla rundt. Det

VED FLASKERUD I ÅDAL

som regel 2—3 dage, og da alle gjestene skulde ligge i bryllupsgården, var det svært til strid med å låne klær til dem alle.

Når så bryllupstoget kom til kirken med de to klarinettblåsere i spissen, stod en mann med en pistol på hver side av preststugudøra og skjøt i kors med det samme brudefolka gikk inn. Det skjedde for å verne dem mot huldras mange vonde påfund. Når så hele følget var rikelig bevertet med mat og diam og presten var kommet, fortsatte toget op til kirken. Elter vielsen var det atter bevertning. Det var meget brennevin blandt folk den gang, men aldri nogen drukkenskap eller optøier her i dalen. I kirken var det naturligvis ofring på alteret til prest og klokker. Det var i det hele tatt ofring ved alle kirkelige anlednin-

gjaldt å skaffe brudefolka noget å begynne med. — Ja, var det strid å lage istand til bryllup, var det neimen ikke likere med forberedelsene til julefesten. Jula satt i hodet på folk nesten helt fra høsten av. Tenk bare på alt øllet som skulde brygges, 200—300 pottes godt øl. Minst 14 dage før jul bar det løst for alvor med bakning og slaktning. Juleaften var kara oppe senest kl. 1 om natten og ut på huggestabben med alle mann. Her lynte de blanktslipte økser i tyrispikens skinn til hver vedstrangle var ophugget. Tilslutt blev stabben hugget op. Kornnek måtte alltid settes op i rogn. Når så mennesker og dyr var godt forberedt hvad materielle goder angikk, måtte man ikke glemme å beskytte gårdens dyrebestand mot de onde vætter. Midlet hertil var å drive en øks

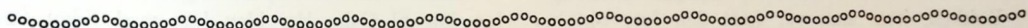
godt inn i veggen over alle dører som førte inn i de rum hvor dyrene var. Da var de vernet mot trolleskap hele året. — Innen kl. 12 måtte alt arbeide være undagjort. Etterhvert som man var ferdig skulde man skyte julen inn, og snart small det fra gård til gård hele bygda over, onde ånder og annet fanteri til skrekk og advarsel. Det siste som blev foretatt var å vaske det gamle års skitt av. I fjøset stod den store lågstetta fylt med varmt vann. Her likk så gårdens ungdom og tyende en høist påkrevet renselse efter alt strevet, og kunde så vise sig ved middagsbordet i fornyet skikkelse. Kosten var både tung og kraftig. Buljongterninger eller andre surrogater kjente man ikke til. Føredugurden bestod av sylte, leise og ølost med dram i. Middagen var rakafisk, leise og heimbrygd øl. Juleaften spiste man kveldsmat to gange. Første gang bestod den av melkegryn og sylte. Så lekte man til kl. 12 og spiste da ribbenstek. Den var stekt ophengt fritt i peisen og efterhvert snudd mot varmen. Juledag var det frokost som dagen før, men med smørbal og ost og en julekake til hver. Oppå smørbala lå julekona bakt av julekakedeig. Og så var det nu to store lys på bordet. Julekakene var for det første bare til å se på. De skulde ikke spises før trettendagen. Annen dag begynte julebukktrafikken med nogen „bokker“ så fæle at de

kunde skremme vettet av folk. De blev overalt traktert med en dram. I romjula blev det bare arbeidet litt om morgenen. Da spant kvinnene lin, og karene fælet redskap.

Nyttårsdagen blev skutt inn som jula og da begynte karene å gå rundt til kvinnfolka og „be til trå“. Kvinnene hadde da alltid ferdiglaget trådokker til dem, og jo flere farver det var på tråden til morsommere var det. For fattigfolk hadde denne skikken betydning derved at de fikk ordentlig linråd til å lappe og bøte med. Både det å gå julebukk og be til trå holdt ved til trettendagen. Så lenge måtte også øksene stå over dørene til fjøs og stall.

Folk hadde stunder til å holde heig den gangen og hadde en grunnfestet respekt for alle høitider. Foruten alle tre dager jul og nyttår var det helg trettendagen, tyvendagen, voffermessdagen — 25. mars —, Vor Frues dag, kyndelsmess — 2. februar —, St. Hansdagen, Mikkelmess — 29. september — og Hellemess — 1. november. — Selskaper var det efter tur på hver gård hele jula igjennem og punsjebollen sørget for stemningen. Men punsjen blev ikke brygget sterk og holdt derfor sine tilbedere i et muntert — gemytlig lune som skapte en sund glede i laget. Ja, slik var det i gamle dage.

T. K.

- SKILØPEREN ELLING BEKKEN FRA SOKNEDALEN -

AV E. VIKER.

I 1860-årene hørte han til våre allerfremste skiløpere. Nu er det bare de eldre som hugser ham; men disse omtaler ham alltid som noget rent framifrå. En i Amerika bosatt soknedøl Paul Oppegaard fortalte mig engang: „Det var en vakker vintersøndags eftermiddag, at en hel del ungdom stod på ski i bakkene ved Modalen. Det vil si, de stod nok ikke da, for de fleste stupte. Elling Bekken hadde arbeide derute i de tider, og han stod lenge og så på al denne morro. Jeg var omkring 12—14 år. Så tok han Elling mig på ryggen og satte på ski utover den største bakken, og han stupte nok ikke.“ „Var du ikke redd?“ „Å langtiifrå, han Elling Bekken rulla aldri han.“

En annen eldre sognedøl har skildret for mig en av Ellings skibedrifter, som må være utført omkring 1865—66, og jeg skal prøve å gjengi hans ord slik de falt, for han fortalte godt: „Ein vinter høgg'n Elling Bekken i Høghaugmarka ihop me'n Bjønn Åsen. Han Elling var alt gift den ti og budde i Anfinsbråtån, å 'n Bjønn au losserte der. Ein kvell høgg dom me se eit skikkellass tørrgran øvst i Heljesåsen. „Du får stå føre lasset på skiene dine nedover,“ sa'n Bjønn Åsen te'n Elling. „Je har rekti tenkt på å gjøra det au,“ sa'n Elling. Han spente skiene på og tok styrstonga i nevan, og 'n Bjønn satt skrevs over lasset. Det glei bare smått ei stund, og 'n Bjønn var gapete, huga og skreik at det var ein fille-

gamp han hadde, og smatta på. Men så auka farten meir og meir, så 'n Bjønn hadde vel nok me å hølde se fast. Om litt gikk det, så snø'n bare stod som ei sky ikring dom, og 'n Bjønn var så redd, at han vilde skrike, men fekk itte op kjeften, for snø'n og været tok mest pusten ifrå'n. Han Elling Dæl'n og ho Mari, kjerringa, fekk sjå' noko tå en diger mann i ei snøsky opi lia, og dom dro' utpå trammen. Med det samle for uværet forbi og to' me' se ei sørpebytte som stod i vege. „Denna mann slør su nå spent ihel“, sa'n Elling Dæl'n. Men han Elling Bekken me' lasset å'n Bjønn Åsen oppå skaut se langt opi Dælabakken på den andre sia, og godt og vel gikk det. —

Han Elling Bekken var ein sterk kar, tørr og senutt. Vi har vel snaut hatt sprekere kar i bygda. Han kunde sprette se over på hendane — nå kaller dom det santementale nå. Det fantes itte vont i'n, når ingen heiltop erta'n. Ei jul i Pettersgarn tok'n Gul Nyhus te å slø'n Elling. Da såg je'n Elling tok te å skjelve. Je trudde'n var redd, men så skjønnte je det var mot og sinne. Så slo'n te'n Gul med flate handa, så'n Gul stod på hue med beina i være borti snø. Så gikk'n Elling“.

Bekken, hvor han var født den 1ste oktober 1840, hører under Rud. Foreldrene var husmann Anders Olsen og hustru Gunhild Ellingsdatter. Elling Bekkens liv var et arbeidsliv fra den tidlige barnealder til livets kveld. Tømmerhugst og brøtning drev han med. Tungt arbeide. Å stå på ski i bakker og hopp var luksus, som han tillot sig i mellomstunder. Den 22de januar 1865 blev han i Lunder kirke ekteviet til Pauline Bjørnsdatter, datter av Bjørn Nilsen Høgghaug og hustru Rønnaug Paulsdatter.

Den 19de februar 1865 holdtes et stort premieskirenn på Setra i Ytre Soknedalen. Det var et fælt vær den dagen med storm og snøføyke, så der bare møtte frem 40 tilskuere. De 25 skiløpere skulde stå 3 løp, hvorav de 2 siste uten stav. Bare 2 av dem klarte det. Første premie, et sølvbeger, tilfalt Elling Bekken.

Den 25de februar 1866 holdtes premieskirenn på Kvernengen ovenfor Høynefoss. I bakken et stort hopp. „Der skulde i sannhet både mot og tillit til egen ferdighet for å våge løpet. Elling Bekken var den første som gjorde forsøket. Med lynets fart gikk det nedover med ham, han kom til hoppet som de fleste trodde det umulig å komme stående ifra, han fløy omtrent 20 alen i luften og kom i full orden stående på sine ski.

Det som var ansett som umulig var bevist å være mulig“. Slik er beretningen i „Ringerikes Ugeblad“. Ved denne leilighet fikk han atter et sølvbeger som 1ste premie.

Den 18de mars samme vinter arrangerte han selv en opvisning på ski like ved gamle Akers kirke. Han laget hopp i bakken, og til bestemt tid møtte der frem en mengde tilskuere. Elling stod godt på furuskiene, som han hadde lånt av Ellef Knudsen Berg, iført rundtrøie med sølvknapper, som han hadde lånt av Hans Gulbrandsen Modalen. Tilskuerne skjøt sammen 30 specidaler, som blev overrakt ham på stedet. Han syntes han var velstående, da han med disse i lommen vandret de mange mil hjemover, sa han.

Snart efter var det, han flyttet fra Soknedalen inn til Oslo. Her blev han med tiden fast arbeider på Hjula veveri. Sin interesse for skisporten beholdt han, og han deltok i mange vintre i skirennene ved Oslo; men da han manglet trening og dessuten tok til å komme litt op i årene, kunde han ikke alltid bli den første. Han døde 1909; hans hustru er også forlengst vandret bort. De efterlater sig mange barn, av hvilke nogen bor i Oslo og på Horten, mens et par er i Amerika.

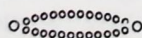
Hans få gjenværende arbeidskamerater ved Hjula veveri omtaler ham som en real kar, en rettlinjert mann, ærlig og hederlig i all sin ferd.

Skimuseet på Frogner eier et par ski, som har tilhørt Elling Bekken, katalog nr. 125, men feilagtig opført under Numedal.

E. VIKER.

ELLING BEKKEN

- - EN GAMMEL BYGDEVISE FRA TYRISTRAND - -

VED H. JOHNSRUD.

Håve det fyste er nå det største
både i åker og eng.

Fiskevann mange og skauane lange,
til Klomshugu strekker de frem.

I Støa og Tangen ringer dom sammen,
men ingen te kjærka vil gå.

Maurrud i hauen og Fossum i skauen
og Bekk ligger litt derifrå.

Så vil vi lakke utover en bakke,
til Heieren kommer vi da.

Der går to par kvenner som er goe venner,
og saga og stampa på rad.

Gårud er mindre, det ingen kan hindre,
der maier dom vinter og vår.

I Pjåkerud det ringer, te kvennhus dom sprin-
ger,

se etter om kvenna går.

I Pjåka dom reiser med påsår og meiser,
te Skamarka ganger vi fram;
der går tre par ommer både vinter og sommer,
den gar'n før nokk sin mann.

Den mann tjener penger med kniv og med
hender,
men gjett på, hvad arbeid han gjør!
Han slår dem i panna og flår med det samma,
og merra hu ligger der sjøl.

Jonsrud, Svartbråtån tar Haugen i nāsån,
i Jobekk dem skinnfelder gjør.
I Krypinn og Stryta dom koker i gryta,
i Ertlia har dom på mjøl.

I Allergodt og Holte der er dom så stolte,
de vil ei til Svenskerud gå.

I Bjørkerud og Engen dom turer forlengen,
i Sandum er stoler å få.

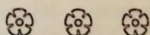
Foranstående bygdevise antas å være omkring 170 år gammel. Den er populær på Tyristrand både for sin ælde og sin kvikke melodi, som gjen-gir tonene av en gammel jegermarsch. Forfatteren av visen skal være en farbror av skoleme-steren Tor Solberg.

Om visens nærmere enkeltheter skal opplyses: I Skamarka bodde på denne tid en mann som het Ola, og som skal være kommen fra Adalen. Han var en formuende mann, men en gnier, som malte „ertedommer“ til folkemat. På sine gamle dage ønsket han bare, at han måtte få „det fjorde tusen“ fullt (antagelig riksdaler). Dengang

gjaldt det for uhederlig arbeide å slå ihjel hester og bikjer og katter. Men var det penger å tjene, så slo han Ola i all stillhet ihjel mangan „skottmerr“.

I Sandum bodde en stolmaker. I enkelte hjem finnes ennu Sandums-stoler. Folk vilde vel nutil-dags betakke sig for å kjøpe slike for å bruke dem, for de kan se litt grove og uvanne ut; men disse stoler vilde til gjengjeld kvitte adskillige av de nymotens, for de har greid tjenesten hittil i 170 år. De få av dem, som ennu er igjen, får man håpe vil finne veien til Ringerikes vordende museum.

HANS JOHNSRUD.

* * **UTVANDRERE** * *

AV HANS JOHNSRUD

Fra Tyristrand er der utvandret adskillige til Amerika. Kunde deres tall opgis, vilde man bli forbauset over den store kontingent av utvandrere denne vesle bygden har avgitt. Og skulde man skrive litt om hver enkelt av disse utvandrere, vilde det fylle en stor bok. I 70-80-årene raset amerikafeberen verst. Helst når våren kom, var reisetiden inne. Da tok den ene ungdom avsted etter den annen og eldre med over „blåmyra“, for å forsøke lykken derborte i de store muligheters land.

Hjemme var vilkårene små. Trangt om arbeidsfortjeneste og små fremtidsutsikter. Men landet derborte med alle sine muligheter lå, efter de beretninger å dømme man hadde derfra, like som tilrette og ventet man skulde komme for å ta det i besiddelse. Den ene kuffert blev pakket efter den annen, og folk drog. På kuffertens forside stod emigrantens navn og adresse. Adressen syntes kanskje snurrig, men for alle betød den et sted derborte hvor der var penge og velstand å bekomme.

Men det var ikke bare folk med små fremtidsutsikter som emigrerte. Det kunde være folk som eiet både gård og grunn med midler til. Men amerikafeberen hadde også gått disse så i blodet, at de nu med engang hadde funnet ut at hjemme var det så smått og trangt, det var næsten umulig å slenge sig igjennem lengre. Nei, det beste var å selge det småtteri de hadde og komme sig over både vel og snart.

I alle aldre fant de veien over det store hav. Fra bårnet som ledes ved hånden til den grå olding som nærmest reiste derover for å dø. Men også denne gav sig trøstige ivei med håp om å få gjense sine barn og hos dem å bli forsørget resten av sitt liv.

En av disse var Karl Tajet. Han var født 1812 og var mellem 70-80 år da han utvandret. Karl var enkemann og hadde to sønner i Amerika. En av disse hadde vistnok i et brev hjem til Norge ytret — uten at tenke nærmere over det — at hadde de deres far derover, skulde de forsørge ham resten av hans levetid. Dette kom bygdens fattigforstander for øre, som forøvrig var bygdens pott og pande. Denne kjøpte uten videre Amerikabillett til Karl og rigget ham avsted uten på forhånd å gi sønnene besked derom. Det var nemlig ikke så vanskelig å komme inn i Amerika i

de dage. Hovedsaken var å ha en grei og tydelig adresse å reise efter. Dette hadde Karl, som kom godt og vel frem til bestemmelsesstedet, en liten by i Minnesota. Her blev han satt av toget, og nu viste han hverken ut eller inn. Ikke forstod han sproget og ikke var et kjent menneske å se. Her blev Karl gående en stund. Men så skulde det rare hende. Den ene av sønnene var den dag i byen og skulde tilfeldigvis også på stasjonen et erinde. Her fikk han øie på denne gamle mann, som han så grangivelig syntes lignet sin far, men som han ikke kunde tenke sig var ham. Men sønnen besluttet likevel å snakke til den gamle og sa: „Men er det dig, far, eller er det et syn jeg ser?“ Da alt var opklaret blev det ikke noget syn eller sansebedrag, men en virkelighet.

Blandt de som solgte gård og grunn for å reise til Amerika var Erik Solberg. Tiltrods for at Erik eiet en av bygdens største og beste gårde og sat vistnok forøvrig godt økonomisk til. Men saken var at Erik hadde flere sønner i Amerika. Disse hadde vel i sine breve hjem til foreldrene fremhevet Amerikas store fordele, og tilslutt seg det i de gamle og den øvrige familie at Amerika var å foretrekke. Erik var født omkring 1820 og var eldste sønn at skolemesteren Thor Solberg. Om faren hadde været skolemester, hadde det ikke lykkes denne å gi sønnen nogen synderlig boklig lærdom, så Erik skulde hatt vanskelig for å slippe frem for presten. Men en sauskrott og et smørspann formildet tilslutt den ellers så strenge prestemann — Thomas Svendsen — og da høsten kom og prøven skulde stå, slapp også Erik forbi det vanskelige skjær, som så mange hadde strandet på.

Erik blev som så mange andre våren 1848 utkommandert for å hjelpe danskene i krigen mot Prøisen, men kom ikke lenger enn til Malmø, hvor hæravdelingen blev liggende hele sommeren. Denne utenlandsreise stod siden for Erik som noget stort og enestående, noget han gjerne vilde tale om, og hvorfra han hadde så mange episoder å fortelle. Det hendte nok om Erik var kommet på glid og regnskura stod over hodet og det tørre høi skulde berges, at Erik måtte ha fortalt en eller annen av de mange historier fra Skåneleiren. Så underlig det enn høres, skulde Eriks lyst til å fortelle fra Malmø endog ha været årsak

til at hans liv blev reddet. Erik hadde nok en kjærlighetshistore, som ikke vilde føre i lås. Fortvilet herover besluttet han å ende sine dager i Solbergtjernet. En mann som var satt til å passe ham og som var kjent for å være en lur maler fulgte etter ham nedover til tjernet. Underveis passerte de over en mangfoldighet av tuer. Mannen ropte til Erik, som var et stykke forut: „Var det så mye tuer i Malmø au, Erik?“ Dette var nok til å forvilde Eriks planer. „Nei,“ svarte Erik, idet han vendte sig om. „Bare slette marka der, du.“ Dermed gikk han over til å fortelle fra feltlivet og om de vide sletter dernede i Skåne, og dermed var Eriks planer for denne gang avverget.

Erik kunde på sine eldre dage iblandt også slenge inn på politikk. På denne hadde han som menigmann flest i de dage mindre rede, og derfor blev da også hans politiske meninger nokså konservative. Da Johan Sverdrup i 70-årene fremstod med sitt venstre, kom Erik i harnisk. Dette parti trodde han nærmest hadde til hensikt å røve statskassen. Statskassen trodde han var en stor jernbeslått kasse med mange penge i, som der ikke måtte gis alle og enhver adgang til. Derfor mente Erik den skulde låses forsvarlig, eller som han sa: „To gode lås på statskassa, du.“

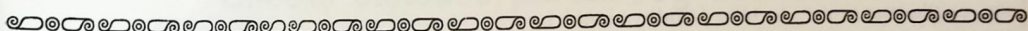
Da Erik hadde bestemt sig for Amerikareise,

så han i denne en mulighet for å kunne komme ut for både røvere og kjeltringer. For å hytte sig mot sådant pakk hadde han forarbeidet en stokk, som skjulte en lang, skarp kniv. Når fremmede kom tilgårds, var det Eriks store fornøielse å demonstrere denne stokken. Han bad nu vedkommende være „slusk,“ som han kalte det, og komme for å ta ham. Erik fektet nu med stokken mot slusken; når så denne tilslutt fikk tak i stokken, fulgte skeden med. Da stod Erik igjen med den blinkende kniv, høi i hatten, og lo over sin geniale opfindelse.

Da Erik hadde solgt rubb og stubb, flyttet han til Smedsrud og bodde der de siste uker før han reiste. Reisedagen kom. Mannen som skysset Erik og familie på stationen om morgenen fortalte ofte, at da de kom frem på Solbergtjaget til den gamle smedje ved veien, bad Erik å holde litt. Han sprang inn i smedjen, hvor de gjennom den åpne dør så Erik en stund stå bøiet over verkstedsbordet. Her tok han vel i stillhet avskjed med fedrenehjemmet, hvor han hadde tilbragt så mangen en dag gjennom livets sorger og gleder.

Selv sa Erik ved avskjeden: „Je kommer igjen om 6 år, du.“ Men de 6 år kom aldri, og nu har Erik forlengst lagt sine ben tilhville derborte i det store land, som lokket og drog.

HANS JOHNSRUD.

— SMASTYKKER —

Tidligere (nemlig i årg. 1923) er fortalt en historie fra foged Thams's tid, og her er en til.

På Heseleberg-tinget blev fogden meget fornærmet. I sin opbragte sinnstilstand for han ut, skrek på stallgutten og sparket i noget høi, som lå i stallskuten. Truls Hønen med sin nabo stod rolig og så på, idet Truls bare bemerket: „De' blir uvær nå, kan je skjønne, grisen tar te' å grava i lettere' sitt.“

* * *

Ole Larsen Wager hadde engang en sak for høiesterrett, og han var selv inne og påhørte proceduren. Om denne fortalte han selv på sin lune måte: „Fyst kom det fram en tjukk mann og la ivei me å tala (det var motpartens advokat), og da han hadde holdt på en stund, så skjøjnte je

de' itte gikk an for mig å vinne. Men etterpå kom en innholen, tørr fyr (advokat Dunker), og han talte slik, at je trudde næsten sjøl je hadde rett au.“

E. V.

* * *

Perpetuum mobile — »evighetsmaskinen«.

I det norsk-amerikanske blad „Skandinaven“ for 19de januar sist leses under „Spørsmål og svar“: Sv. Vi har hatt det held å få evighetshjulet til å gå. Nu spørres: 1) Er nogen sådan maskine før blitt opfunnet? 2) Hvis ikke, vil regjeringen betale noget for opfinnelsen? — Sv. 1) Der er mange som mener å ha opfunnet evighetshjulet, men det har alltid vist sig å være mangler ved det. 2) Hvis De virkelig har opfunnet evighets-

hjulet, vil De neppe ha nogen vanskelighet ved å få solgt oppfinnelsen, enten til regjeringen eller en annen.

Den amerikanske redaktør gir et udmerket svar under den mest høflige form. — Den danske videnskapsmann Poul la Cour forteller, at han som skolegutt arbeidet mange „evighetsmaskiner“ både på papiret og i virkeligheten. De gikk bare ikke. Da han blev tilstrekkelig hjemme i fysikken, var han derimot enig med den store Ørsted om den ting, at et perpetuum mobile ikke lar sig fremstille, fordi man ikke kan omgaa naturens lover, slik som man ofte omgår de menneskelige.

Gamle Theodor Rasmussen mente det skulde gå. Han bodde i nærheten av Hønefoss og var så flink kurvmaker, at han ved en utstilling i Hønefoss 1871 fikk premie for arbeidet sitt. De siste 30 år av sitt ilv strevde han med evighetsmaskinen, og med kurvmakerarbeidet blev det mindre og mindre. Han kunde på slutten ikke betale husleien, men han lovet verten rikelig betaling, når evighetsmaskinen tok til å gå. Fattigvesenet måtte tilsist ta sig av ham, og han døde på Ve fattiggård 1893. Også der arbeidet han med maskinen og var ikke blid på den som ikke vilde tro på oppfinnelsens store fremtid.

Lundby, som senere var bestyrer av Ve, arbeidet i sine yngre år ved Akers mekaniske verksted. Han fortalte, at en engelsk mann hadde op-satt en belønning på 1000 pund sterl. til oppfinneren av perpetuum mobile. Det var nok i 1850-årene, og dette var det som lokket Theodor og mange andre med ham til å forsøke. Alle unge folk ved Akers verksted drev i tide og utide med sine evighetsmaskiner, fortalte Lundby, inntil bestyreren kaptein Stenstrup en dag samlet dem og sa: „Denne maskinen har gjort mange nok gale, om ikke også dere blir det. Den som driver lenger med slikt her på verkstedet, får avskjed.“

E. V.

Stenkull i Kroksgogåsen?

„Hele dette Fjeld, som ventelig er en afbrudt Fortsættelse af det Fjeld, som findes straks nordfor Bragernæs, hører til Trapformationen; og da det er bekjendt, at der ofte og i flere Lande findes mægtige Stenskulsflødsler i Bjerge af Trapformationen, saa kan man ogsaa have Formodning at der her kunde findes Stenskulsflødsler.

Men da Flødslerne have noget Fald imod orient 10, saa maatte man anstille Boreforsøg efter Stenkul i den modsatte Direction, nemlig imod occident 10.“

(Av et brev fra assessor Esmark til conrector Rosted, dateret Oslo 17. juni 1800).

E. V.

* * *

Dobbeltspinning.

Styret for Buskerud amts landboforening fikk i 1855 en mamsell Swen til å holde kursus i dobbeltspinning både på Libakke i Hole og i Hønefoss. I Hønefoss-kurset, som varte 17 dager, deltok 126, hvorav de allerfleste var bygdefolk. Der bruktes „dobbeltspinnerokker“; men en almindelig rokk kunde lett omgjøres til en dobbeltspinnerokk.

Ordføreren i Hole, Morten Ludvig Sundt, var meget ivrig for å få folk til å delta i disse spinningkursene. Naturligvis blev der laget en vise om dette, og den sluttet slik:

„Men tenk dig, hvilken herlig vinning!
Av garn jeg snurre kan en bundt
uti et døgn ved dobbeltspinning.
Jeg lærte det av Morten Sundt.“

E. V.

HØNEFOS OG OPLANDS PRIVATBANK.

Innbetalt Aktiekapital og oplagte Fonds 1/1 1925 Kr. 4,700,000

Innskudd mottas til høieste rente

Diskonterer gode lånepapirer. Besørger innkasso.

Bokser utleies i vort sikkerhetshvelv.

Ringerikes Sparebank, Hønefoss

Oprettet 1833

Stedets eldste bank

Mottar innskudd og utfører alle alm. bankforretninger.

Checks utstedes på inn- og utland.

Sikkerhetshvelv.

Hønefoss Sparebank, Hønefoss

mottar innskudd - bevilger lån - besørger innkasso.

Bokser for verdipapirer i sikkerhetshvelv erholdes.

Sokna Samvirkelag

anbefaler alt i kolonial,
godt utvalg i manufaktur
og isenkram, skotøi og
glasvarer . . . . .

Telefon.

STØT SAMVIRKETANKEN!

Husk alltid paa, at

M. Christensen

Storgaten

sælger billig:

Jernvarer

Verktøi

Kjøkkenutstyr

Malerverer

Vintersportsartikler samt

Drammens Jernstøperis

bekjendte Ovner

TELEFON 250

Skjærdalen koop. Handelslag

anbefaler sin godt assorterte forretning paa det bedste.

Vi fører kun første sort varer til dagens billigste priser.

Vor AVDELING FOR MANUFAKTUR OG SKOTØI anbefales likeledes som godt assortert.

TIL JUL bør alle Tyristrandinger og andre gjøre sine indkjøp i

Skjærdalen koop. Handelslag

TYRISTRAND

Otto K. Tandberg

ASSORTERT LANDHANDLERI

Sokna

Kolonial-, manufaktur-,
mel- og fedeverer, to-
bak og cigarer, maler-
varer m. m. . . . .

TELEFON

Gjør Deres indkjøp i

Storgatens Stentøimagasin

TELEFON 4